

Luonnos 23.8.2016

**Aluekehittämisen-
järjestelmä
2019**

Hallituksen
tahtotila

YHTEISTYÖ

Ylialueellinen
yhteistyö

Maakunnat

Vastaavat
aluekehittämisestä
omalla alueellaan

- Maakunta-
strategia
- Maakunta-
ohjelma
- "aluekehitys-
jaosto" tms

Aluekehittämis-
järjestelmä

2019

*Aluekehittämisestä vastaavat valtio
ja maakunnat*

NEUVOTTELUMENETTELY

Aluekehityksen
koordinointi,
seuranta,
tilannekuva

YHTEISTYÖ

Eri
hallinnonalat

Keskeinen rooli
alueiden kasvun ja
elinvoiman
edistäjinä

Aluekehittä-
misen
poikkihallin-
nollinen
tarkastelu

Tavoitteet ja
toimet
tukevat
toisiaan

EU-
rahastojen
rooli

Hallituksen tahtotila alueiden kehittämiseksi

- Valmistellaan laajassa yhteistyössä (sektoriministeriöt, maakunnat, muut keskeiset kumppanit). Valmistelusta vastaa aluekehittämisestä vastaava ministeriö (TEM)
- Aluekehittämisen keskeisten ilmiöiden tarkastelu ja toimien linjaaminen poikkisektoraalisesti
- Ministeriöiden keskeiset alueita koskevat tavoitteet ja niiden yhteensovittaminen
- Ministeriöt sitoutuvat omissa toimissaan aluekehittämislinjausten toteuttamiseen

Valtion aluekehittämistehtävään kuuluvat

- Valtion toimien yhteensovittaminen alueiden kasvun ja elinvoiman edistämiseksi
- Aluekehittämisen seuranta ja tilannekuva + eri sektoreiden seuranta ja tilannekuva
- Ylialueellisen yhteistyön ja maakuntien ja valtion yhteistyön fasilitoiminen
- Aluekehittämisen poikkisektoraalista valmistelua ja seurantaa varten kootaan kansallinen johtoryhmä (tms)

Maakunnat vastaavat aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta alueellaan

- *Maakuntastrategia* on pitkän aikavälin strategia, Aluekehittäminen on vahvana näkökulmana maakuntastrategiaa laadittaessa. Tähän liittyen maakunnalla on oltava oma aluekehittämisen kokonaisstrategia, mikä on valmisteltu vuorovaikutuksessa maakuntastrategian kanssa ja sisältyy yhtenä osiona maakuntastrategiaan.
- *Maakuntaohjelmat* valmistellaan valtuustokaudeksi. Maakuntaohjelma on maakuntastrategiaa fokusoidumpi ja konkreettisempi ohjelma, jossa esitetään myös maakunnan erityiset aluekehittämistoimet.
- Maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmat tarkistetaan vuosittain. Kansallinen aluekehitysjohtoryhmä keskustelee toteuttamissuunnitelmista vuosittain.
- Kussakin maakunnassa toimii maakuntahallituksen aluekehitysjaosto tai vastaava, jonka kautta alueiden kehittämisen kannalta keskeiset toimijat, kuten alueen kunnat, järjestöt, korkeakoulut ja oppilaitokset osallistuvat maakunnan valmisteluun ja päätöksentekoon.

Valtion ja maakuntien yhteistyö

- Ministeriöiden ja maakuntien välinen yhteistyö perustuu sekä joustavaan vuorovaikutukseen että yhteisesti sovittuihin menettelytapoihin.
- Yhteistyön ja vuoropuhelun organisoimiseksi muodostetaan kansallinen aluekehityksen johtoryhmä.
- Vuorovaikutuksessa huomioidaan maakuntien erilaisuus ja erilaiset tarpeet siten, että menettelyjä sovelletaan yhteisesti sovitusti erilaisille alueille. (Huom: suurten kaupunkien rooli. Valtio ja kaupungit voivat solmia kasvusopimuksia)
- Valtio ja maakunnat neuvottelevat kansallisten tavoitteiden toteuttamisesta eri maakunnissa (eri tavoitteet voivat eri alueilla saada eri painoarvoja jne) – neuvottelut käydään maakuntaohjelmien valmisteluun liittyen.
- Valtio ja maakunnat käyvät neuvotteluja myös julkisen talouden suunnitelmaan liittyen (VM). Näissä huomioidaan aluekehityksen seuranta ja tilannekuva
- Eri sektoreiden toimien vaikutusten arviointi erityyppisten alueiden osalta

Rakennerahastojen hallinto

- TEM on rakennerahasto-ohjelman 2014 - 2020 hallinto- ja todentamisviranomainen ja vastaa kaikesta ohjelmatoiminnasta ja hallinnosta; todentamisviranomainen vastaa Suomen maksupyyntöjen toimittamisesta komissiolle.
- TEM vastaa edelleen siitä, että mittaluokaltaan merkittävät rakennerahastovarot tulevat käytetyksi kasvua ja työllisyyttä edistävällä tavalla hallinnoltaan luotettavasti ja kustannustehokkaasti. TEM:in vastuut eivät muutu.
- Rakennerahastojen välittävän toimielimen rahoittaja- ja maksajatehtävät hoidetaan suuralueittain kootusti niin, että Pohjois-, Itä-, Länsi- ja Etelä-Suomessa kussakin yksi maakunta hoitaa tehtäviä. Neljän suuralueen mukainen jako on vakiintunut aluekehittämisen ja rakennerahastotoiminnan käytäntö eikä viiden yliopistollisen keskussairaalan mukainen aluejako ole toiminnallisesti tähän sopiva.
- Maakuntauudistuksen jälkeenkin rakennerahastovarot budjetoidaan omalle momentille TEM:n pääluokkaan. Maakunnalliset rahoituskehykset jaetaan edelleen 18 maakuntaan. MYRiä vastaavan elimen rahoituslinjaus ja maakunnalliset rahoituskehykset turvaavat jatkossakin maakuntien tosiasiallisen päätösvallan toteutumisen.
- **Vaihtoehtoiset tavat koota tehtävät:**
  1. tehtävät siirretään 9 maakuntaan eli säilytetään nykyinen liittojen malli, jossa Etelä-Suomessa ja Länsi-Suomessa tehtävät on koottu. Itä- ja Pohjois-Suomessa tehtäviä hoitavat kaikki maakunnat
  2. tehtävät siirretään 18 maakuntaan
  3. tehtävät kootaan yhteen palvelukeskukseen

Keskustelutilaisuus ministeriöille

23.8.2016 TEM

Keskusteluteemojen sisältöjä

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

1. Kansallinen aluekehittäminen ja valtakunnalliset tavoitteet

Keskustelun pääsisältöjä:

- Kansallisen aluekehittämisen tahtotila tulisi olla johdettavissa hallitusohjelmasta strategiakartan mukaisesti ja hallitusohjelman linjausten välittyminen maakuntiin on ratkaistava.
- Nykyisen valtioneuvoston alueiden kehittämisen painopistepäätöksen todellinen merkitys ja vaikuttavuus kannattaa analysoida. Vaikuttavuutta ja konkreettisuutta tulee jatkossa parantaa.
- Aluekehittämisjärjestelmän eri osa-alueita on tarkasteltava ja arvioitava kriittisesti. Aluekehityksen suunnittelujärjestelmän eri strategisten asiakirjojen tarpeellisuutta tulee arvioida.
- Valtiolla on sekä ministeriötason sektoripolitiikkaa sekä valtioneuvostotason yhteisiä tavoitteita → Valtakunnallinen alueiden kehittäminen edistää valtioneuvoston yhteisiä tavoitteita

2. Valtion ja maakuntien yhteistyö

Keskustelun pääsisältöjä:

- Tiivistä vuorovaikutusta, virallista ja epävirallista. Sekä valtioneuvostotason vuorovaikutusta jollakin yhteisellä foorumille, että ministeriökohtaisia vuorovaikutusta maakuntien kanssa.
- Valtiolla roolina kerätä ja tietoa maakuntien kehityksestä eri mittareilla, ylläpitää valtakunnallista tilanne- ja tulevaisuuskuva → Tiedon ja eri näkökulmien välittäminen maakuntiin.
- Valtion ja maakuntien välisiin neuvotteluihin tulee saada aitoa lisäarvoa, mistä neuvotellaan. Voiko olla esimerkiksi kannustinrahaa?
- Ilmiölähtöisyyden korostaminen hallinnon sijaan sektoripolitiikassa sekä alueiden kehittämisessä.

3. Ministeriöiden sektoripolitiikat ja alueiden kehittäminen

Keskustelun pääsisältöjä:

- Ministeriöiden sektoripolitiikat ja huomiot koskien maakuntia (esimerkkejä)
  - OKM: Koulutus- ja kulttuuriasioilla merkittävät alueelliset vaikutukset. Korkeakoulujen, oppilaitokset ja kulttuuritoimijoiden toiminnan vaikuttavuuden edistäminen maakunnissa
  - LVM: Liikenne-infrastruktuurin kehittäminen on yliaalueellista → vaikuttaa merkittävästi maakuntien kehitykseen
  - YM: Kansainvälisten ympäristösopimusten toteuttaminen aluetasolla sekä kestävän kehityksen kriteerit. Kaavoituksella on merkittävät vaikutukset.
  - MMM: Maaseudun kehittämistoimet ja potentiaalin hyödyntäminen tärkeää esim. biotalous. Huomioitava EU-säädösten toteutuminen maataloustuki-maksatuksissa
  - STM: Sote-kokonaisuudesta tulee maakunnalle merkittävä vastuu, ja kriteerien täyttymistä tulee seurata
  - UM: Kansainvälistymistoimien edistäminen aluetasolla tärkeää (Team Finland –verkosto)
  - TEM: Millä tavoin kansallinen energia-, elinkeino- ja innovaatiopolitiikka linkittyy alueiden kehittämiseen? Yhteyksiä tulisi kirkastaa.
  - VM: Budjettiesitykset antavat neuvotteluille raamit maakuntien kanssa. Maakunnat odottavat sektoripolitiikkojen keskustelevan ja ottavan huomioon toistensa toiminnan
- Pohdittiin kriittisesti, miten valtioneuvostotason aluekehittämisen huomiointi ja koordinointi tuo ministeriöiden sektoripolitiikkaan lisäarvoa? Mitä tavoitetta varten sektoripolitiikan lisäksi pidetään valtioneuvoston aluekehittämisen neuvottelut?